

Донецька обласна універсальна наукова бібліотека
ім. Н.К. Крупської
Відділ науково-методичної роботи
і соціологічних досліджень
Першотравнева районна ЦБС

Відроджуємо духовні традиції народу

*З досвіду роботи Ялтинської міської бібліотеки-філії
Першотравневої районної ЦБС*

Донецьк 2006

ББК 78.381.020

В 42

Відроджуємо духовні традиції народу: З досвіду роботи Ялтинської міської бібліотеки-філії Першотравневої районної ЦБС / Донец. обл. універс. наук. б-ка ім. Н.К. Крупської, Першотрав. район. ЦБС; Уклад.: Н.П. Супрунець, Л.П. Васильєва. – Донецьк: Схід. вид. дім, 2006. – 8 с.

Укладачі: Н.П. Супрунець,
Л.П. Васильєва

Редактор: О.В. Рязанцева

Відповідальний
за випуск: Н.П. Авдєєнко

Комп'ютерний набір: В.І. Копійка

© Донец. ОУНБ
ім. Н.К. Крупської, 2006 р.
© Першотрав. район.
ЦБС, 2006 р.

*К своим истокам прикоснись,
Когда манят чужие дали,
Судьба тревожит и печалит –
К своим истокам прикоснись.*

Донат Патрича

У кожного з нас є своя маленька Батьківщина – село, місто, де народились, з якими пов'язані кращі спогади дитинства, юності. І яким би не було життя, згадка про рідну домівку завжди зігриває серце.

Так історично склалося, що Донецька земля стала другою Батьківщиною для греків, що переселились у Приазов'я з Криму понад двісті років тому, Батьківщиною, яку вони люблять і поважають. Але про Грецію, з якої вийшли їхні предки, вони знають майже все – починаючи з історії і закінчуючи сьогоденням.

Селище міського типу Ялта (в перекладі з грецької “ялос” – берег), що розташоване за 12 км на південь від районного центру Мангуш, засноване 1780 року і налічує близько 6 тис. мешканців, основну частину з яких складають греки. Цих людей завжди об'єднувала і об'єднує любов до своєї історичної Батьківщини, бажання передати нащадкам усе краще, що унаслідували вони від своїх предків і пронесли крізь життя.

Розуміючи важливість національного відродження, виховання почуття патріотизму у мешканців селища, Ялтинська міська бібліотека-філія ще на початку 90-х років минулого століття визначила основний напрямок своєї діяльності – створення центру краєзнавства, відродження історії і культури грецького народу.

Більше 10 років бібліотеку очолює Терентьова Марія Миколаївна – досвідчений і високопрофесійний працівник, ентузіаст, людина з творчою вдачею, яка вірна обраній справі. Своєю плідною працею вона заслужила визнання не тільки читачів бібліотеки, але й органів місцевої влади, представників освітніх та громадських організацій, з якими тісно співпрацює.

Фонд грецької літератури (грецькою мовою, видань грецьких авторів у перекладах українською і російською мовами) в бібліотеці становить 85 примірників, що складає 0,5% від загального обсягу бібліотечного фонду. З книжок на діалекті приазовських греків у бібліотеці є збірники “Пирнешу астру” (“Вранішня зірка”), укладач

Л. Кір'яков, “Кардьяко лого” (“Слово рідне”), упорядник В. Кіор, збірник творів Д. Патричі “Пииты ту графи” (“Доля поета”), “Кобзар” Т.Г. Шевченка в перекладі румейською мовою, які надійшли з обмінно-резервного фонду Донецької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Н.К. Крупської, а також 2-томник Л. Кір'якова “Калусин”, видання віршів Ф. Шебаніца “Клиомена утея”. Ця невелика кількість видань користується постійним попитом.

Крім надходжень з обмінно-резервного фонду обласної бібліотеки, джерелами поповнення бібліотечного фонду грецькою літературою є дарунки від представників Товариства греків Приазов'я, приватних осіб. За останні роки від Товариства надійшло близько 30 примірників книг про історію і культуру греків Приазов'я, серед яких “Одиссея мариупольских греков” І. Джухи, “Выдающиеся греки-мариупольцы” Л. Яруцького, “Творческая деятельность греков Украины” І. Папуша, “Книга памяти греков Украины”, книжки серії “Жизнеописание знаменитых греков Украины”. Є у фонді грецької літератури книги, подаровані авторами, наприклад історико-етимологічний словник “Топонимия приазовских греков” Є. Отіна, роман-хроніка “Милар” (“Мельница”) І. Джухи, книга спогадів “Мои девяносто лет (Как я их помню)” Ф. Попової (Ніколаєвої).

Оперативну інформацію про події в суспільному і культурному житті грецької громади надає газета “Елліни України”, яку з 2002 року передплачує для бібліотеки місцеве Товариство греків Приазов'я.

Розкриває фонд грецької літератури довідково-бібліографічний апарат: алфавітний каталог, предметно-інформаційна та краєзнавча картотеки, де виділено відповідні рубрики “Греція далека і близька”, “Культура греків Приазов'я”.

Враховуючи тематичну спрямованість діяльності бібліотеки, її приміщення має відповідне оформлення. Особливою гордістю Марії Миколаївни є краєзнавчий етнографічний куточок “Ора кали” (“В добру путь”), де зібрана література з історії переселення греків до Приазов'я, рукописні та друковані матеріали про їх культуру, унікальні фотоматеріали, сімейні реліквії. Відвідувачам бібліотеки пропонується книжково-ілюстративна виставка “До своїх витоків доторкнись” з розділами: “Наш родовід”, “Ялта: чи знаєш ти історію селища?”, “Духовна культура греків Приазов'я”, “Фольклор греків Приазов'я”, “Національна грецька кухня”. У оформленні виставки, як

і етнографічного куточка в цілому, використані елементи грецького орнаменту.

Крім того, до уваги мешканців Ялти альбом “Історія селища Ялта”, доповненням якого є прес-досьє “Моє село, для мене ти єдине: Матеріали з історії і сьогодення смт Ялта”, а також альбоми “Сказки, пословиці, поговорки греків Приазовья”, “Кухня греків Приазовья”, створенню яких передувала копітка пошукова робота як завідувачки бібліотеки, так і читачів-активістів. Наприклад, завдяки допомозі медпрацівника Л.М. Азалієвої відновлені сторінки історії створення та діяльності Ялтинської лікарні. За споминами жителів селища П.В. Цемко і В.І. Челпан Марія Миколаївна занотувала нові фольклорні матеріали – опис проведення в минулому весільного обряду греків селища та обряду святкування в Ялті Нового року (Ай Василь). Жителька селища П.Ф. Циган-Челпан передала бібліотеці тексти грецьких пісень (“трагодья”), які виконував її батько, народний співак Ф.Х. Челпан, за спогадами дочки відновлено його біографію. Також зі слів П.Ф. Циган записано колядки (“каланда”) на ялтинському діалекті.

Матеріали книжкової виставки, альбомів, прес-досьє активно використовуються при підготовці масових заходів, уроків краєзнавства в місцевих школах.

В етнографічному куточку представлені також такі цікаві матеріали, як карта Греції, художнє панно, яке відображає місцеву специфіку, сувенірна тарілка “Азовська Ялта. 225”, на якій зображений герб Ялти тощо. Ці експонати також залучаються до різноманітних заходів з популяризації культурного надбання грецького народу.

Розуміючи, що безпосереднє спілкування з читачами – запорука успіху бібліотечних заходів, Марія Миколаївна творчо підходить до їх підготовки і проведення, залучаючи до співпраці членів Ялтинського осередку Товариства греків, працівників місцевого краєзнавчого музею, викладачів шкіл.

Оскільки масові заходи в бібліотеці є завжди інформаційно та емоційно насиченими, мешканці селища охоче їх відвідують, причому заходи викликають зацікавленість не тільки у представників грецької національності, а взагалі в усіх ялтинців, таким чином сприяючи кращому пізнанню грецьких традицій, обрядів, творів художньої літератури, вихованню почуттів толерантності,

взаємоповаги у представників різних національностей, що населяють Ялту.

Значний інтерес читачів викликала презентація книги Ф.Г. Попової (Ніколаєвої) “Мои девяносто лет (Как я их помню)”. Авторка цієї книги – вчений-біолог, мати відомого політика, вченого-економіста Г.Х. Попова, яка народилась, жила в Ялті і ніколи не забувала про свою маленьку Батьківщину, хоча вже давно мешкає в Москві. На презентації був присутній брат авторки книги М. Ніколаєв, старожили, які знають і пам’ятають свою славу землячку, старшокласники ЗОШ № 1. У хвилюючу розповідь брата авторки книги органічно вплітались спомини ветеранів селища В.Д. Мануйлова, Д.Д. Бояр, С.А. Чекмак, виступи керівника краєзнавчого гуртка Ялтинської ЗОШ № 1 А.В. Якименко, учениці 10 класу О. Якименко, інших учнів школи. На презентації цитувались листи Ф.Г. Попової до земляків, лунали вірші про рідний край, написані поетами-аматорами селища. Учасники заходу висловили думку, що така книга – безцінний дар землякам, вона допомагає краще пізнати історію рідного селища, звичаї, обряди грецького народу, викликає почуття гордості за свій край. 5 примірників книги з дарчим написом були подаровані бібліотеці.

Виховання любові до рідного краю починається з вивчення історії, культури, традицій народів, що його населяють. Особливе значення це має в молодому віці, коли закладаються основи духовності, патріотизму. Враховуючи краєзнавчий напрямок своєї діяльності, бібліотека проводить різноманітні заходи за участю викладачів, учнів місцевих шкіл. Міцні стосунки склалися з членами краєзнавчого гуртка та інтелектуального клубу “Що? Де? Коли?”, що працюють в ЗОШ № 1.

Одним із заходів, що проводились бібліотекою спільно з інтелектуальним клубом, була літературно-історична гра “З історії рідного краю”. Учасникам були запропоновані цікаві питання з історії Донеччини, Приазов’я, селища Ялта, наприклад: “Яку історичну назву, що виникла в XV сторіччі під час заселення цього краю козацтвом, мав Донецький край?” (Дике поле); “Скіфи називали його Карачулан (рибне озеро), слов’яни – Сурозьким (синім) морем, греки – Меотійським озером. А от сучасну назву йому дали араби. Про яке море йдеться?” (Азовське море); “Що означає назва міста Маріуполь?” (від “Маріу” та “поль” – місто; “місто Марії” – на честь Божої Матері Діви Марії); “Як називається заповідна зона,

ландшафтний парк, розташований неподалік від Ялти?” (Меотіда); “По території Ялти протікає невелика річка. Як вона зветься?” (Мокра Білосарайка), “Назвіть ім’я відомого вченого, громадського діяча, першого мера м. Москва, земляка, що є почесним громадянином с. Ялта” (Г.Х. Попов) та ін. Старшокласники виявили неабияку обізнаність у запропонованих питаннях, справжній азарт, що стало свідомством їхньої зацікавленості минулим та сьогоденням краю, де вони живуть.

Кожний народ має свої давні традиції, обряди, які не забуваються з роками, а набувають нового змісту. Як відзначають Новий рік по-грецьки, жителі Ялти дізналися на фольклорному святі “Ай Василь”, підготовленому бібліотекою спільно з членами краєзнавчого гуртка ЗОШ № 1. Чого тільки тут не було! І розповіді шанованих літніх людей про традиції святкування Нового року, і новорічні страви, обов’язковою з котрих був пиріг з листового тіста “Василь-пита” (“щасливка”), і показ фрагментів грецького свята на місцевім діалекті з виконанням колядок. Особливо активно присутні брали участь у конкурсі “Грецькі прислів’я і приказки”, умовою якого було не тільки знання прислів’їв та приказок, а й уміння перекласти їх українською та російською мовами.

Всім відома приказка “Пісня – душа народу”, бо в піснях висловлюється все, чим народ живе: радість і печаль, здобутки і тяжкі випробування, любов до коханої людини і гіркота розлучення... Вечір грецької пісні “Козмику пигадь” (“З народної криниці”) надав можливість гостям не тільки послухати пісні греків (“трогодья”), отримати насолоду від їх мелодійності, але й дізнатися про історію походження тієї чи іншої пісні. Виконавцями були члени сімей Стафоріді, Кукуц, Демерджі, Сумарокових, Головки. До участі в заході було запрошено декана історичного факультету Маріупольського гуманітарного університету І.С. Пономарьова, студентів вузу, журналіста з Греції Стеліоса Еллініадіса. Мелодії, виконані старожилами Ялти, студенти записали на магнітофонну плівку з метою випуску диску грецьких пісень, який отримає і Ялтинська бібліотека.

Важко перелічити всю різноманітність масових заходів краєзнавчого напрямку, що організовує бібліотека. Це і година цікавих повідомлень “Видатні люди – греки Приазов’я”, і обговорення книги І. Джухи “Одиссея мариупольских греков”, і літературна година за творчістю Г. Костоправа “Я жив життям свого

народу”, і урок краєзнавства “Моє рідне село”. До 225-річчя від заснування селища Ялта в рамках фестивалю грецької культури був проведений усний журнал “Ялта: історія і сьогодення” зі сторінками: 1 – “Хто ми? Звідки ми?: історія переселення греків у Приазов’я”, 2 – “Погляд у сиву давнину: історія с. Ялта”, 3 – “Наші славні земляки” (Г. Попов, Б. Тодуров, І. Карабиць, М. Агурбаш), 4 – “Чи знаєш ти історію свого селища?” (ігрова вікторина).

Таким чином, діяльність Ялтинської міської бібліотеки-філії Першотравневої районної ЦБС щодо відродження і популяризації культури греків Приазов’я сприяє духовному взаємозбагаченню народів, що населяють наш край, формуванню культури міжнаціонального спілкування, зростанню позитивного іміджу бібліотеки серед місцевої громади.

Підп. до друку 25.09.2006. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк різнографний. Гарнітура Times. Ум. друк. арк. 0,42.
Обл. вид. арк. 0,28. Зам. 2-092506. Наклад 80 пр.

Видавниче підприємство "Східний видавничий дім"
(Державна свідоцтво № ДК 697 від 30.11.2001.)
83086, м. Донецьк, вул. Артема, 45
тел./факс (062) 338-06-97, 337-04-80